

Győrfi Pál

A MENTŐK SIKERES HELYTÁLLÁSA A JÁRVÁNY IDEJÉN

NAS's successful coping with the pandemic situation

Az Országos Mentőszolgálat idén ünnepli 73. születésnapját és a szervezett magyar életmentés 134. évfordulóját, de a mentőket talán csak a világháborúk és az '56-os forradalom állította a mostani járványhoz mérhető kihívás elé. A járvány csúcspontján alapfeladataink mellett napi 1 500 COVID-19-esetet láttunk el. Bajtársaink a mai napig több mint 160 ezer fertőzést gyanús, vagy igazoltan koronavírus-fertőzött betegnek nyújtottak segítséget. Mintegy 1,3 millió ember járványügyi mintavételét, tesztelését hajtották végre, miközben elvégezték életmentő alapfeladataikat is. Erőfeszítéseinket a járvány elejétől fogva két cél vezérelte: mindent megtenni a betegekért, és megvédeni bajtársaink testi, lelki egészségét. Szigorú protokollokat dolgoztunk ki, mentesítő zónákat hoztunk létre és a kezdetektől biztosított volt minden védőfelszerelés, így bajtársaink munkavégzés közben igen kis eséllyel kaphatták el a fertőzést. A legmagasabb fertőzöttségi arány az állományunkban 2,5% volt, ami a védőoltások beadása után minimálisra csökkent. Munkánkat önkéntesek, egyetemi és főiskolai hallgatók, betegszállító szervezetek tevékenysége és magánszemélyek, cégek adományai is segítették. Kijelenthető, hogy az elért sikerek az előzetes felkészülésnek, a fegyelmezett végrehajtásnak és az innovatív megoldások alkalmazásának egyaránt köszönhetőek.

Kulcsszavak: mentőszolgálat, koronavírus-járvány, védekezés, mentőállomás, sürgősségi betegellátás

Although this year marks the 73rd birthday of the Hungarian National Ambulance Service (NAS) and the 134th anniversary of the organized Hungarian life-saving but the ambulances may have only been challenged by the world wars and the revolution of '56, which is measurable to the COVID epidemic. At the peak of the epidemic, in addition to our basic tasks, we provided care for 1,500 COVID cases per day. The ambulance workers to this day provided help to more than 160,000 patients with suspected or confirmed coronavirus infection. About 1.3 million people were sampled and tested for COVID, while the ambulance also performed their basic tasks of life-saving. Since the beginning of the epidemic, our efforts have been guided by two goals: to do everything for the patients, and protect physically and mentally our fellow colleagues, „comrades”. We elaborated strict protocols, made clearance zones and all protective equipment was provided from the beginning, so our comrades had a very small chance to catch the infection while working. The highest infection rate in our staff was 2.5 per cent, which decreased to a minimum after vaccinations. Our work was supported by volunteers, university and college students, by the work of patient transport organizations and also donations from individuals and companies. It can be stated that the success achieved is the result of previous preparation, disciplined implementation and the application of innovative solutions.

Keywords: emergency service, coronavirus epidemic, defense, ambulance station, emergency patient care

Bevezető

Tanulmányomban mindenekelőtt bemutatom, hogy ennek a sikeres helytállásnak a háttérében milyen folyamatok, titkok rejtőznek. Ehhez kicsit visszamegyek az időben, hiszen – mint minden kritikus helyzetnek, ami váratlanul indul és keletkezik az életünkben – a koronavírus-járványnak is a sikeres kezelése jóval előtte alapozódhatott meg. A felkészülés döntötte el nagyrészt azt, hogy mi milyen sikeresen tudunk helyt állni akkor, amikor a baj már megtörtént.

Időutazás a múlt századba

Egészen a múlt századig szeretném Önöket visszavinni az időben. Hadd mutassam be Dr. Kresz Gézát, aki 1887-ben megalapította az első önkéntes mentőegyesületet Magyarországon. Egész Európában az elsők között alakult meg az önkéntes mentőszolgálat Budapesten, majd más nagyvárosokban is, megszólítva az önkénteseket. Később létrejöhettek egy országos, városok és vármegyék mentőegyesületeit tömörítő szervezet. Ezek a szervezetek nagyjából elszigetelten, de mégis egymással kommunikálva dolgoztak egészen a második világháborúig. Ezt követően, 1948-ban létrejött jelenlegi formájában a magyar mentőszolgálat – Országos Mentőszolgálat néven –, állami kézben.

Értékek, amiket képviselünk

Szeretnék említést tenni arról, hogy az Országos Mentőszolgálat működése világszerte egyedülálló, hiszen példa nélküli, hogy egy állami intézmény lefedi az egész országot, egységes hívószámmal, egységes szakmaisággal és protokollokkal látja el feladatait. Ez az egységes szerveződés – és a mai napig is egységes működés – jó alapot teremtett nekünk arra, hogy ebben a kritikus időszakban az első pillanattól kezdve a megfelelő lépéseket, reakciókat tudjuk megtenni.

Erőforrásaink

A koronavírus-járvány érkezésekor jelentős erőforrást jelentett számunkra, hogy az előző években nagyon komoly fejlesztések történtek az Országos Mentőszolgálatnál, amelyekre nagy szükség volt, és amelyek közül talán a leglátványosabb mindig a mentőautók cseréje. Egy olyan flottát tudtunk üzemeltetni a járvány idején, ami lényegesen korszerűbb és megbízhatóbban hadra fogható volt. Mindemellert ott voltak a tartalék járműveink is, amiknek a beállítása nagyon fontos és szükséges volt. Az infrastrukturális fejlesztések közül kiemelném továbbá a számítástechnika korszerűsítését. A digitalizáció egy egészen új lehetőséget nyitott meg a mentőszolgálat előtt, hiszen egy ekkora szervezet – méretéből adódóan – rendelkezik egyfajta tehetetlenséggel.

Olyan, mint egy nagy hajó az óceánon, nem lehet egyszerűen megfordítani és új irányt kijelölni neki. A digitalizáció segítségével sikerült az elmúlt években a papír-alapú működésről átállnunk az elektronikusra. A folyamat első mozzanatától, vagyis, hogy beérkezik egy riasztás, egészen az utolsóig, hogy a beteget a kórházban ápolják, minden adat digitálisan keletkezik és mozog. Ha a beteg a kórházba érkezik, az összes adat bekerül az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér felhőjébe, amihez aztán jogosultság alapján lehet hozzáférni. Ezek mind-mind olyan lépések, olyan fejlesztések voltak, melyeknek nagy hasznát vettük a koronavírus-járvány mögöttünk álló másfél évben. Mindezek mellett voltak további alapjaink, amelyekre építkezni tudtunk – ha a kezdetekre visszatérhetek –, vagyis korábbi tapasztalataink is fontos pilléreink voltak. A mentőszolgálat beteganyagában mindig jelen voltak a fertőző betegek, mert járványok korábban is léteztek, így ennek a szakmai háttere biztosított volt.

A mentőszolgálat szakmai elvéről

Fontos kiemelni, hogy nemzetközi összehasonlításban is a ritka példák közé tartozik a magyar mentőszolgálat abból a szempontból, hogy mi „ősidóktól” fogva nem azok közé tartozunk, akik egyszerűen „felkapják a beteget és berohannak vele a legközelebbi kórházba”. A világ legtöbb mentőszolgálatát egyébként így működik. Mi azt az elvet valljuk, hogy már a helyszínen – akár orvosi szinten is – kezdődjön meg a beteg ellátása, mert ezzel javítjuk a túlélés, illetve a gyógyulás esélyeit. A mentőautóknak két dologgal biztos, hogy kell rendelkezniük: megfelelő szaktudású emberekkel és potenciális felszerelésekkel.

A koronavírus-járvány első hullámának kihívása

A fertőző betegek ellátására rendelkezésre álltak a szakmai protokolljaink és a megfelelő felszereléseink, utóbbiak rendszerint egy-két betegre voltak elegendőek mentőautóként. A kihívást a járvány érkezésekor – az első hullám idején – az jelentette, hogy a tömeges megbetegedések kapcsán a betegek ellátásához szükséges, nagy mennyiségű védőfelszerelést be kellett szerezniük.

A céljaink és a prioritások meghatározása

Milyen célokat tűztünk ki magunk elé, amikor láttuk, hogy nagyjából mivel állunk szemben? Az első számú cél nyilván az volt, hogy a betegeinknek a legmegfelelőbb ellátást nyújtsuk. A másik, ami szorosan az előbbi mellett állt, az a további feladatok elvégzése volt. A mentőszolgálatnál ugyanis rendkívül sokféle kötelesség keletkezett az elmúlt másfél évben, és ennek a számszerűen megnövekedett és sokszínű tevékenységnek való megfelelés kiemelt fontosságú volt.

Hamar felismertük, hogy ezt csak úgy fogjuk tudni megtenni, hogyha a bajtársainkat megvédjük a fertőzéstől. Ezalatt nem csak konkrétan a koronavírus-fertőzést értem, hanem minden más olyan rizikófaktort is, ami együtt járt a koronavírus-járvánnyal. Mire gondolok? Például a lelki tényezőkre, hiszen mindazok az érzelmi komponensek, amik a lakosság körében előfordultak (pl. félelem az ismeretlen ellenségtől, a megfertőződéstől stb.), érthető módon megjelentek az egészségügyi munkatársaink, így a mentőszolgálat dolgozói között is. Nagyon fontos célunk volt kezdettől fogva a bajtársak fizikai és lelki egészségének megvédése. Ugyanakkor azt is láttuk, hogy miközben mi egy nagyon jól szabályozott rendszert működtetünk a mentőszolgálatnál, egy olyan kihívással állunk szemben, amihez alkalmazkodni kell, és olyan fundamentumszerű dolgokon is szükséges változtatni a szervezeti működésben, amik egészen eddig változtathatatlanak látszódtak. A rugalmasság, a változtatási képesség szintén kiemelt szerepet kellett, hogy kapjon a mentőszolgálat működésében.

Felelősségünk a jelenben, a jövőnk érdekében

Tudatában vagyunk annak, hogy a koronavírus-járvány egy olyan veszélyforrás, ami lehetőség is egyszerre, melyből tanulhatunk, és tanulnunk is kell! Komoly felelősségünk – múlt idő helyett szándékosan jelen időt használok –, hogy mindazt a rengeteg tudást és tapasztalatot, ami most felhalmozódik a koronavírus-járvány kapcsán, azt a mentőszolgálatnál archiváljuk, elemezzük és levonjuk a következtetéseket. Látjuk, hogy a COVID-19-vírus mire képes. Veszélyességét tekintve néhány százalékban halálos kimenetelű. Sajnos föl kell készülni arra, hogy a jövőben újabb vírusok érkezhetnek, így újabb olyan krízishelyzetekkel kerülhetünk szembe, ahol a most megszerzett tapasztalat és tudás nagyon hasznos lehet, hogyha azt megfelelően strukturáljuk, archiváljuk, illetve megőrizzük.

Szolgálni a fenyegetettség célkeresztjében

Az eszközrendszerünk élén nyilván bajtársainkat kell említenem – 8 500 mentődolgozó országszerte –, akik ebben az időszakban valóban áldozatos munkát végeztek. A mentődolgozók mellett már az első pillanattól megjelentek azok az önkéntesek is, akiknek nem győzzük megköszönni a munkáját. Ők egyrészt egyetemisták, főiskolai hallgatók voltak, másrészt pedig a lakosság legszélesebb köréből érkeztek hozzánk. Olyan emberek, akik a saját erejüket, idejüket áldozták föl azért, hogy másoknak segítsenek. Ők nem a mentőknek segítettek, hanem elsősorban azoknak az embereknek, akik a fenyegetettség célkeresztjében voltak.

Eszközeink a harcban

Az eszközeink másik jelentős részét a járművek alkották. A flottánkról már fentebb említést tettem, amely az előző években jelentősen megújult, de az a járműpark így is kevés lett volna. Így a Belügyminisztérium jóvoltából egy komoly második flottát is tudunk használni a koronavírus-járvány idején, és tudjuk használni részben most is, a felmerülő szükségleteknek megfelelő mennyiségben. Nem utolsósorban említeném meg, hogy mindemellett különböző lakossági támogatások a felszereléseinkhez is hozzájárultak.

A védőeszközök tekintetében – az első hullám idején – az volt az első és legfontosabb cél, hogy a világpiacon megjelenő hiány ellenére, a sürgősségi betegellátás frontvonalán minden védőfelszerelés biztosítva legyen a bajtársak számára. Büszkén mondhatom, hogy ezt sikerült garantálni gyakorlatilag az első pillanattól fogva. Nem fordult elő olyan, hogy egy mentődolgozó védtelen lett volna a vírussal szemben, mert az overállok, a védőszemüvegek, a védőkesztyűk és a maszkok – melyek a testi védelmet biztosították – rendelkezésre álltak. Hamar elértük azt is, hogy legyen akár több hónapnyi mennyiségű raktárkészlet, ami szintén lelki biztonságot jelentett a bajtársak számára.

Külföldi kapcsolatok – Módszerek továbbadása

A járvány során fölvevük a kapcsolatot a külföldi mentőszervezetekkel. Az olasz kollegák javasoltak egy náluk bevált módszert, miszerint, ha a fertőző beteget átadták a kórházban, akkor nem tértek vissza a mentőállomásukra, hanem előtte egy olyan helyet látogattak meg, amit kifejezetten fertőtlenítési célra alakítottak ki. Mi ezt mentesítő zónának neveztük el, ahol egyrészt a fertőtlenítést elvégezték, másrészt pedig az elhasznált védőfelszerelést letették, és fölvevük az újat. Így nem keveredtek egymással a mentődolgozók a mentőállomáson, ami jelentősen gátolta a vírus szervezetben belüli terjedését, és úgy gondoljuk, hogy ez egy komoly faktora volt a védekezésnek. Ezek a mentesítő zónák egyébként a vírus negyedik hullámának érkezésekor is rendelkezésre állnak, tehát ezt a gyakorlatot továbbvisszük.

Az együttműködés kulcsfontossága

Egyértelműen kijelenthető, hogy az együttműködés teremtette meg az alapját a mentőszolgálat sikeres védekezésének. Az egyik kooperációs irány természetesen a szakmai vonal volt, amely a Nemzeti Népegészségügyi Központtal való napi kapcsolattartást jelentette. Az ő professzionális protokolljaikat építettük be a sürgősségi ellátás szakmai eljárásrendjeibe, melyeknek ezeket a sikereket köszönhetjük.

A számok tükrében – Statisztikák

A következőkben ismertetek néhány számadatot, melyek valamelyest tükrözik azt a teljesítményt, amit nyújtottunk az elmúlt másfél évben. A mentőszolgálatnak egy évben körülbelül 1,2 millió mentőfeladata van Magyarországon. Ez egy óriási szám. Sajnos most nincs mód arra, hogy ennek a népegészségügyi hátterét jobban kibontsam, de emellé az óriási szám mellé – másfél év alatt – további 1,6 millió, koronavírussal kapcsolatos feladat érkezett. A COVID-19-cel kapcsolatban egyrészt koronavírusfertőzöttségű vagy koronavírus-fertőzött betegeket kellett ellátnunk és kórházba szállítanunk, másrészt pedig a járványügyi mintavételezésben való közreműködés is a mentőszolgálat feladatává vált. Ez kezdetben nem tűnt soknak, hiszen napi száz-kétszáz ilyen megrendelést kaptunk a háziorvosoktól, de a járvány csúcspontjain ez a szám napi 15-20 ezerre emelkedett.

Óriási logisztikai feladatot jelentett napi 15-20 ezer címet megszervezni és útvonalba rendezni, a PCR tesztet elvégezni, a címről a járványügyi mintát bejuttatni a laboratóriumba, továbbá eleget tenni a fertőtlenítési követelményeknek. A számok tükrében ez az jelenti, hogy egy második mentőszolgálatot kellett felépítenünk és működtetnünk.

Ahogy Dr. Müller Cecília, tisztifőorvos asszony kiemelte, a negyedik hullámban egy elhúzódó, laposabb görbére számítanak a szakemberek. Ez a mentőszolgálat szempontjából azt jelenti, hogy talán egy olyan terhelt időszakra nem kell felkészülnünk, mint a harmadik hullám idején, de a munkamódszerünk egészen biztos, hogy hasonló lesz.

A bizalom megóvása

A társadalmi visszajelzés egyrészt abban nyilvánult meg, hogy nagyon sokan csatlakoztak hozzánk. Mindenkiben élénken él az az időszak, amikor a kulturális intézmények bezártak. Ekkor például a színházak és a könyvtárak dolgozói közül nagyon sokan – ahelyett, hogy pihentek volna otthon, illetve védték volna magukat a fertőződéssel szemben – jöttek hozzánk és beálltak közénk. A szervező munkában és a mintavételekben is sokan közreműködtek. Az elismeréseket és köszöneteket most nem szeretném felsorolni, hiszen ez mindenkinek látható és a bajtársaink számára is érzékelhető volt. Jelen pillanatban inkább a végeredményt emelném ki. A mentőszolgálat a különböző bizalmi felmérésekben a koronavírus-járvány előtt is kiemelkedő helyen szerepelt, így ki lehetett jelteni, hogy a magyar emberek bíznak a mentők munkájában. Most azt látjuk, hogy a korábbiakhoz képest ez a bizalom még tovább erősödött, ami talán a legnagyobb érték, amit továbbvihetünk ebből az elmúlt időszakból.

További tanulságok

A továbbiakban néhány tanulságot szeretnék ismertetni. Megerősödtünk abban a hitünkben, hogy a felkészülés, ami egy soha véget nem érő folyamat, mennyire fontos. Ha ezt akkor kezdjük el, amikor a baj már átlépte a küszöböt, általában már túl késő. Volt lehetőségünk rájönni arra, hogy miközben az Országos Mentőszolgálat egy nagyon jól szabályozott szervezet, mégis nyitottnak kell lenni a néha teljesen szokatlan és újszerű megoldásokra. Tehát az innováció teremti meg a lehetőségét annak, hogy az új kihívásokra jól reagáljunk. Azt is láthattuk, hogy a kommunikáció mennyire fontos a szervezetben belül is, vagyis, hogy a saját bajtársainkkal folyamatosan tartsuk a kapcsolatot, ami egy krízishelyzetben egyébként hatalmas odafigyelést igényel. A belső kommunikáció tudja erősíteni azt a fajta összetartozás-érzést és közösséget, ami ebben az esetben gyakorlatilag a kulcsfeltétele volt annak, hogy helytálljunk.

A koronavírus-járvány alatt az informatikai fejlesztéseken tovább dolgoztunk, és mostanra eljutottunk arra a szintre, hogy szinte percre pontosan tudjuk, hogy az országban milyen beteget, hogyan látunk el, milyen felszerelés fogy, a mesterséges, illetve az üzleti intelligencia alapú szoftverek segítségével pedig előre tudjuk jelezni azt, hogy milyen változások várhatóak a közeljövőben. Ez elképesztően nagy erőforrást jelentett az elmúlt időszakban és a jelenben is.

Köszönöm egyrészt a saját bajtársaimnak ezt az embert próbáló munkát, amit végeztek eddig, és azt, amit mindannyian érzünk, hogy számíthatunk rájuk továbbra is. Szeretném megköszönni továbbá a társszerveknek és az együttműködő szervezeteknek, hogy támogatták feladatellátásunkat, amely nélkül nem érhattük volna el közös sikereinket.

